

STRESZCZENIE

Przedmiotem niniejszej rozprawy doktorskiej jest doświadczenie kryzysu migracyjnego ukraińskich kobiet, które w wyniku wojny zostały zmuszone do uchodźstwa i podjęcia życia w Polsce. Celem pracy było pogłębione poznanie sposobów przeżywania przez nie przymusowej migracji, nadawania znaczeń własnym doświadczeniom oraz procesów uczenia się zachodzących w sytuacji kryzysowej. Badania zostały osadzone w paradygmacie konstruktywistycznym, który umożliwił uchwycenie subiektywnych interpretacji rzeczywistości przez badane kobiety. Zastosowano metodologię teorii ugruntowanej oraz jakościową metodę wywiadu, co pozwoliło na rekonstrukcję indywidualnych narracji oraz identyfikację powtarzalnych wzorów doświadczeń. Materiał badawczy stanowiły wywiady z ukraińskimi uchodźczyniami przebywającymi na Podbeskidziu. Analizę przeprowadzono przyjmując perspektywę edukacyjną, ze szczególnym uwzględnieniem teorii: uczenia się transformatywnego Jack'a Mezirow'a, uczenia się z biografii Petera Alheita oraz koncepcji biografii edukacyjnej. Istotnym kontekstem interpretacyjnym była również teoria wzrostu potraumatycznego, pozwalająca uchwycić procesy pozytywnej transformacji wynikające z doświadczeń granicznych.

Wyniki badań wskazują, że doświadczenie przymusowej migracji ma charakter kryzysowy i wiąże się z silnym poczuciem lęku, utratą bezpieczeństwa oraz długotrwałym napięciem psychicznym. Ważnymi aspektami funkcjonowania badanych kobiet jest także tęsknota za bliskimi oraz konsekwencje rozłąki rodzinnej. Proces adaptacji do życia w nowym kraju wymaga od nich przezwyciężania licznych barier oraz redefinicji tożsamości i ról społecznych.

W toku analizy wyodrębniono dwa zasadnicze modele radzenia sobie z doświadczeniem migracji: model przystosowania i odbudowy oraz model unikowo-ochronny. Pierwszy z nich wiąże się z aktywnym podejmowaniem działań, budowaniem sieci wsparcia i rozwojem kompetencji adaptacyjnych, drugi natomiast z trudnościami w reinterpretacji doświadczeń oraz tendencją do wycofania i izolacji. Badania wykazały, że proces uczenia się odgrywa istotną rolę w radzeniu sobie z kryzysem migracyjnym. Obejmuje on zarówno uczenie się poprzez przeżywanie emocji, jak i poprzez działanie oraz tworzenie strategii adaptacyjnych. Uzyskane wyniki pozwoliły na opracowanie teoretycznego ujęcia doświadczeń ukraińskich uchodźczyń w kontekście uczenia się dorosłych oraz wskazanie mechanizmów sprzyjających adaptacji i odbudowie ciągłości biograficznej. Wkład pracy polega na pogłębieniu wiedzy na temat edukacyjnego wymiaru doświadczeń migracji przymusowej oraz na ukazaniu znaczenia

procesów uczenia się w sytuacjach granicznych. Rezultaty badań mogą stanowić podstawę do projektowania bardziej adekwatnych form wsparcia dla uchodźczyń, uwzględniających ich doświadczenia, potrzeby oraz zasoby.